

4. Порядок проведення конкурсу на зайняття посад державної служби : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2016 № 246. *Офіційний вісник України*. 2016. № 28. Ст. 1116.

5. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання : Постанова Верховної Ради України від 29.08.2019 № 19-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 35. Ст. 147.

6. Біла-Тіунова Л. Р. Державна служба України. Загальна частина : навчальний посібник. Одеса, 2020. 511 с.

7. Про затвердження Порядку відбору представників громадських об'єднань та закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку у сфері публічного управління та адміністрування, до складу Комісії з питань вищого корпусу державної служби : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2019 № 906. *Офіційний вісник України*. 2019. № 89. Ст. 2974.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-38>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЮРИДИЧНОГО ПРОФІЛЮ ДЛЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ

Покатаєва О. В.

*доктор юридичних наук, професор, перший проректор
Класичного приватного університету
м. Запоріжжя, Україна*

На сьогодні в Україні вже протягом 19 років залишається незмінно високим попит на юридичну освіту, що обумовлюється певною престижністю чи, навіть, елітарністю професії правника. У переважній більшості молоді, яка завершує навчання, існує серйозне зрушення «професійного прицілу», внаслідок чого формується думка абітурієнтів та про загальнообов'язковість отримання таких професій [1, с. 18].

Проте, на сьогодні, юридичний освітній процес має певні недоліки, серед яких: розрив між потребами юридичної професії і тим, чим забезпечує юридичну професію юридична освіта. Це було відображено у звіті, підготовленому за участю проекту USAID «Справедливе правосуддя», де вказувалось, що випускники мають проблеми з розумінням професійних цінностей; має місце невміння випускників

застосовувати на практиці набуті теоретичні знання; спостерігається брак у них практичних вмінь і навичок [2, с. 28].

Дуже низькою залишається якість підготовки правників, адже більшість випускників правничих шкіл, взагалі, не відповідають вимогам ринку праці та не в змозі подолати мінімальні порогові бали під час вступних випробувань із використанням технологій зовнішнього незалежного оцінювання при вступі до правничої магістратури, що підтверджується результатами проведення вступу на магістратуру з права у 2016–2019 роках. Так, у 2018 р. не подолали поріг «склав / не склав» під час вступу на правничу магістратуру майже 34% випускників, які отримали диплом бакалавра [4].

Підготовка фахівця-юриста має носити не лише теоретичний, але і практичний характер, що відображується: у проходженні стажування на підприємствах, установах та організаціях; проведенні практичних занять в режимі реального часу; здійснення студентами самопідготовки у напрямку виконання окремих завдань практичного спрямування.

Програмою економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» було передбачено збереження й розвиток людського й соціального капіталу шляхом поліпшення якості й доступності освіти [3].

На сьогодні, до навчальних програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право» серед дисциплін, отримання знання з яких можуть бути застосовані фахівцем юридичного профілю для державної податкової служби (без врахування профільних закладів освіти), є: «Податкове право».

Дисципліна «Податкове право» передбачає на меті: дослідження сукупності правових норм, що здійснюють регулювання податкових правовідносин в Україні, їх взаємозв'язок зі змінами, які відбуваються у фінансовій системі у зв'язку з розвитком ринкової економіки та євроінтеграцією.

Студенти за результатами вивчення цієї дисципліни повинні навчитися: визначити сутність правової проблеми у сфері оподаткування; аргументовано висловлювати власну правову позицію здійснюючи посилання на нормативно-правові акти та судову практику; знаходити найбільш оптимальний підхід для захисту інтересів учасників податкових правовідносин (контролюючого органу або платника податків); грамотно застосовувати понятійно-категоріальний апарат, нормативно-правову лексику та спеціальну термінологію у сфері податкового права; розв'язувати складні задачі прикладного характеру з оподаткування, обґрунтовуючи нормами податкового права України.

Відповідно до посадової інструкції, податковий інспектор здійснює контроль за дотриманням податкового законодавства, надходження до бюджету податкових платежів, здійснює перевірку фінансових документів платників податків; проводить камеральні та виїзні податкові перевірки, застосовує фінансові санкції до порушників законодавства; направляє вимоги про сплату податків та зборів організаціям, підприємцям і громадянам. Обов'язковою умовою для прийняття на посаду податкового інспектора – є знання податкового законодавства [5].

Для отримання посади головного державного інспектора відділу досудового врегулювання спорів та супроводження судових спорів управління правового забезпечення Головного управління ДПС у Чернігівській області (категорія «В») було встановлено наступні вимоги до кандидата, він повинен: здійснювати надання правової оцінки матеріалів перевірки платників податків з урахуванням судової перспективи; представляти інтереси ДПС України, їх посадових осіб у судах та інших органах під час розгляду спорів; здійснювати інформаційне супроводження претензійно-позовної роботи в органах ДПС за допомогою підсистеми АІС «Суди», ІС «Податковий блок»; узагальнювати та аналізувати результати позовної роботи за участі ГУ ДПС в області, тощо [6]. Основною вимогою до кандидата – є: наявність вищої освіти за освітнім ступенем не нижче бакалавра, молодшого бакалавра за фахом, юридичного спрямування.

Для отримання посади головного державного ревізора-інспектора відділу камеральних перевірок податкової звітності управління податків і зборів з юридичних осіб, кандидат зобов'язаний: вміти застосовувати законодавство у сфері діяльності управління податків і зборів з юридичних осіб; здійснювати контроль щодо забезпеченням достовірного та своєчасного відображення первинних показників в підсистемах інформаційної системи органів ДПС; опрацьовувати інформацію, подану в електронному вигляді до ГУ ДПС суб'єктами інформаційних відносин; контролювати види, форми, методи, способи та засоби здійснення контролю за своєчасністю подання платниками податків, податкової звітності, своєчасністю, достовірністю, повнотою нарахування та сплати податків та зборів; у разі необхідності, у межах компетенції брати участь у супроводженні судових справ та у судових засіданнях; опрацьовувати інформаційні бази даних органів ДПС [7]. Кандидат повинен мати вищу освіту, бажано юридичного або економічного спрямування.

У п. 60, ч. 4 Положенні «Про Державну податкову службу України» вказано, що ДПС відповідно до покладених на неї завдань: забезпечує розвиток, впровадження та технічне супроводження інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій, автоматизацію процедур,

організовує впровадження електронних сервісів для суб'єктів господарювання, забезпечує функціонування електронного кабінету [8].

На сьогодні в роботі податкової служби впроваджуються нові Інтернет-технології, сучасні методи роз'яснювальної роботи, покращується процес прийняття електронної звітності. Електронний сервіс має мінімізувати контакти контролюючих органів з платниками податків, викоринити прояви корупції в органах ДПС, та створити зручні умови платнику для виконання ним податкового обов'язку. Для створення сучасного інформаційно-аналітичного ресурсу податкової служби, розроблено та запроваджено – автоматизовану інформаційну систему «Податковий блок», система «Електронна картка», єдиний веб-портал органів ДПС України, сервісні центри з обслуговування платників податків [9].

У Стандарті вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право» визначено, що до загальних компетентностей випускника належать: вміння вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних; демонструвати вміння користуватися комп'ютерними програмами, необхідними у професійній діяльності [10]. Отже, до навчального плану спеціальності 081 «Право» мають бути введені дисципліни, які передбачають вивчення інформаційних технологій.

Проте, враховуючи те, що, зазвичай, для участі у конкурсі на зайняття посади державної служби категорії «В» для подальшої роботи у контролюючих органах, кандидат повинен мати вищу освіту економічного чи юридичного профілю, закладом вищої освіти доцільно розглянути питання щодо включення до варіативної частини навчальних дисциплін за вибором студента, для осіб, які у подальшому бажають працювати у контролюючих органах. Серед таких дисциплін має бути: «Інформаційні технології в оподаткуванні», в якій в якості модулів передбачити: АІС «Суди», ІС «Податковий блок»; «Електронна картка». «Розгляд справ у судах за участю органів державної податкової служби», «Організація претензійно-позовної роботи в органах державної податкової служби», «Відповідальність у сфері оподаткування».

Ч. 1, ст. 9 ЗУ „Про освіту” серед основних форм здобуття освіти визначає – дуальну. Дуальна форма – є способом здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору [11]. На сьогодні ця форма навчання стає дедалі популярнішою, адже вона враховує інтереси всіх зацікавлених сторін: закладів освіти, держави,

роботодавців, працівників. Для підприємства така форма навчання дає можливість здійснити підготовку майбутніх кадрів для власних потреб, враховуючи специфіку роботи та зменшивши економічні витрати на пошук працівників та їх подальшу адаптацію.

В свою чергу, дуальна форма підготовки дає можливість здійснювати: навчання студентів під час трудової діяльності із залученням кваліфікованого персоналу до педагогічної діяльності; оновлення освітніх стандартів з урахуванням потреб та запитів суб'єктів господарювання до змісту та якості набутої освіти.

Цей підхід є підґрунтям оволодіння працівниками підприємств компетентностями вирішувати важливі практичні завдання, виробляти надійні критерії оцінювання результатів власної діяльності у динамічно змінених умовах, та нести відповідальність за результат власного навчання та професійної діяльності [12, с. 31].

Вважаємо за доцільне активно запроваджувати дуальну форму навчання для підготовки фахівців юридичного профілю для потреб державної податкової служби, що дозволило б студентам безпосередньо на території контролюючого органу ознайомитися з роботою програмного забезпечення: АІС «Суди», ІС «Податковий блок»; «Електронна картка»; вдосконалити набуті теоретичні знання щодо підготовки процесуальних документів: позовних заяв, скарг, зокрема й тих, що пов'язані із переглядом рішень за винятковими та ново виявленими обставинами, відзивів, заперечень, письмових пояснень та інших процесуальних документів, пов'язаних із розглядом справи.

Література:

1. Стефанчук Р. О. Юридична освіта і наука в Україні: чи все гаразд? *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2010. № 9. С. 18–31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmju_2010_9_5

2. Томас Манн (укладач) Європеїзація української юридичної освіти. *Матеріали конференції у рамках Німецько-українського правознавчого діалогу*. Том 2 : українська версія. URL: http://rechtsdialog.org/images/2016/12/ mann_europaesierung_uk.pdf

3. Програма економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» від 2 червня 2010 р. / Комітет з економічних реформ при Президентові України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS14838>

4. Проект Концепції розвитку юридичної освіти. URL: http://kno.rada.gov.ua/news/main_news/75465.html

5. Податковий інспектор це – бухгалтер, юрист, фінансист в одній особі. URL: <http://rv.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/358806.html>

6. Інформація щодо конкурсу на зайняття вакантних посад державної служби категорії «В». URL: <https://ch.tax.gov.ua/dfs-u-regioni/robota-z-pers/vakansii/73794.html>

7. Умови проведення конкурсу на зайняття посади державної служби категорії «В» – головного державного ревізора-інспектора відділу камеральних перевірок податкової звітності управління податків і зборів з юридичних осіб Головного управління ДФС у Черкаській області. URL: <http://ck.sfs.gov.ua/dfs-u-regioni/robota-z-personalom/vakansii/389278.html>

8. Положення про Державну податкову службу України: Постанова від 6 березня 2019 р. № 227 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#top>

9. Обслуговування платників податків: використання інтернет-технологій при адмініструванні податків: Державна фіскальна служба України. Офіційний портал. URL: http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/povidomlenia_/2011-povidomlenia-modernizatsia/print-59365.html

10. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право»: Наказ від 12.12.2018 р. № 1379 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/081-pravo-bakalavr.pdf>

11. Про освіту: Закон від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>

12. Вем'ян В. Г. Дуальна форма професійної освіти як умова ефективного рішення завдань модернізації освіти / В. Г. Вем'ян, В. Г. Тер-Ованес'ян. *Психологія: реальність і перспективи*. 2015. Вип. 5. С. 29–34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prp_2015_5_8